

Rozdział 7.

Owies

Wiadomości ogólne

Powierzchnia uprawy owsa w naszym kraju wynosi ponad 490 tys. ha. W strukturze zasiewów zbóż (z mieszankami zbożowymi) owies zajmuje 7%. Największe znaczenie ma w województwach mazowieckim i lubelskim, natomiast najmniejsze w województwach opolskim i lubuskim.

W roku 2021 do Krajowego Rejestru wpisano dwie odmiany owsa zwyczajnego: Gepard i Wulkan.

W porównaniu do innych zbóż owies wykazuje wiele zalet. Najważniejsze z nich to: duża tolerancja na niskie pH gleby, małe wymagania jakości gleby (uprawa na glebach piaszczystych i gliniastych) oraz stosunkowo mała wrażliwość na niskie temperatury wczesną wiosną (kiełkuje już w temperaturze około 2°C). Owies jest dobrym przedplonem dla innych zbóż oraz dobrze znosi uprawę w zbożowej monokulturze. Cechuje się dużymi potrzebami wodnymi, szczególnie od stadium strzelania w źdźbło do kłoszenia. Owies pełni funkcję fitosanitarną w glebie, dzięki zdolności wydzielania do ryzosfery substancji hamujących rozwój patogenicznych grzybów. Warto go zatem uwzględnić w płodozmianie z dużym udziałem zbóż.

Termin siewu ma duże znaczenie dla dobrego plonowania owsa. Przy wczesnym najlepiej wykorzystuje zapasy wody zimowej zgromadzonej w glebie. Wpływa to na dobre ukorzenie, większą odporność na wyleganie i większą liczbę kłosek w wiesze.

Najlepszymi przedplonami dla owsa są rośliny okopowe na oborniku oraz bobowate. Jednym z gorszych przedplonów jest jęczmień, ze względu na dużą patogeniczność dla owsa grzybów bytujących w ryzosferze tego zboża.

Ziarno owsa cechuje się wysoką wartością odżywczą. Głównym zastosowaniem jest przeznaczenie na paszę dla zwierząt. Dzięki dużej ilości łatwo przyswajalnego białka, wielonienasyconych kwasów tłuszczowych oraz dużej zawartości soli mineralnych i witamin doskonale nadaje się także na żywność dla ludzi. Produkty owsiane znajdują również zastosowanie w przemyśle farmaceutycznym, kosmetycznym i chemicznym.

W roku 2021 w ramach PDO w rejonie województwa zachodniopomorskiego założono dwa doświadczenia z owsem w następujących punktach: ZDOO Białogard, ZDOO Rarwino. Założone doświadczenia przeprowadzono według metodyki COBORU. Były to doświadczenia jednoczynnikowe, prowadzone w czterech powtórzeniach. Doboru odmian do doświadczeń dokonał Wojewódzki Zespół PDO biorąc pod uwagę przydatność odmian owsa do uprawy w województwie zachodniopomorskim. Wszystkie doświadczenia uznano za udane a ich wyniki wykorzystano w niniejszym opracowaniu.

Wyniki doświadczeń PDO w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku

Odmiany wzorcowe:

Lata zbioru 2019: Kozak, Bingo, Agent

Lata zbioru 2020: Kozak, Agent, Rambo

Lata zbioru 2021: Kozak, Agent, Rambo

Tabela 7.1. Owies. Odmiany badane. Rok zbioru 2021.

Lp	Odmiana	Rok wpisania do Krajowego Rejestru	Zachowujący/pelnomocnik
	1	2	3
1	Agent	2018	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
2	Kozak	2017	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
3	Rambo	2020	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
4	Komfort	2013	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
5	Figaro	2019	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
6	Pablo	2019	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
7	Perun	2019	Saaten – Union Polska sp. z o.o., ul. Straszewska 70, 62 – 100 Wągrowiec
8	Refleks	2019	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
9	Huzar	2020	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
10	Panteon	2020	Saaten – Union Polska sp. z o.o., ul. Straszewska 70, 62 – 100 Wągrowiec

Tabela 7.2. Owies. Warunki polowe doświadczeń. Rok zbioru 2021

Miejscowość	Białogard	Rarwino	Wyczechy
Powiat	Białogardzki	Kamiński	Słupski
1	2	3	4
Kompleks rolniczej przydatności gleby	4	5	4
Klasa bonitacyjna gleby	IVa	IVa	IIIa
Zasobność gleby w P ₂ O ₅ (mg/100g)	22,0 b.w.	20,4 b.w.	Wysoki
Zasobność gleby w K ₂ O (mg/100g)	13,0 ś	19,6 w	Średni
Zasobność gleby w MgO (mg/100g)	6,4 ś	4,4 ś	Średni
pH gleby (w KCL)	5,9	6,2	5,9
Przedplon	Ziemniaki	Ziemniaki	Rzepak oz.
Obsada nasion (szt./m ²)	450	450	500
Nawożenie mineralne (kg/ha)			
N (kg/ha)	102	80	92
P ₂ O ₅ (kg/ha)	40	20	60
K ₂ O (kg/ha)	90	20	90
Środki ochrony roślin, nawożenie dolistne (nazwa, dawka na ha)			
Nawożenie dolistne	Dr. Dreen 1 l/ha	Grinlist Cu 1l/ha	-
Herbicyd	Gold 450 EC 1,0 l/ha	Starane 333 EC Granstar Ultra 50 SX+ Trend	Gold 450 EC 1,2 l/ha
Insektycyd	Fury 100 EC 0,1 l/ha	-	-

Wyniki doświadczeń PDO w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku

Tabela 7.3. Owies. Wyniki ogólne doświadczeń. Rok zbioru 2021.

Lp.	Wyszczególnienie		Białogard	Rarwino	Wyczechy
	1		2	3	4
1	Siew	data	31.03	24.03	31.03
2	Termin wiechowania	data	13.06	11.04	18.06
3	Termin dojrzałości woskowej	data	24.07	24.07	26.07
4	Zbiór	data	16.08	14.08	12.08
5	Wysokość roślin	cm	56	93	94
6	Wyleganie roślin w fazie dojrz. mleczej	9°	9,0	9,0	9,0
7	Wyleganie roślin przed zbiorem	9°	9,0	8,75	9,0
8	MTZ	g	48,38	47,09	55,09
9	Plon ziarna przy 15% wilgot.	dt/ha	26,76	38,06	42,05

- oceny w skali 9° (1° – ocena najslabsza; 9° – ocena najlepsza)

Tabela 7.4. Owies. Plon nasion odmian w dt/ha. Rok zbioru: 2021.

Lp.	Odmiana	Białogard	Rarwino	Wyczechy
	Wzorzec	27,21	38,47	42,58
1	Agent	27,19	34,4	36,69
2	Kozak	23,97	38,35	41,41
3	Rambo	30,46	42,65	49,65
4	Komfort	25,26	31,48	43,61
5	Figaro	29,45	39,48	38,62
6	Pablo	23,94	39,92	36,08
7	Perun	20,8	40,54	41,58
8	Refleks	23,49	34,25	49,17
9	Huzar	32,0	38,64	40,68
10	Panteon	31,08	40,86	43,03

Tabela 7.5. Owies. Plon nasion odmian w dt/ha. Lata: 2019-2021.

Lp.	Odmiana	2021	2020	2019	2020-2021	2019-2021
	Wzorzec w dt/ha	36,09	64,8	46,5	50,4	49,1
1	Agent	32,76	65,1	47,7	48,9	48,5
2	Kozak	34,58	62,8	45,8	48,7	47,7
3	Rambo	40,92	67,6	-	54,3	-
4	Komfort	33,45	62,4	49,5	47,9	48,4
5	Figaro	35,85	61,0	53,5	48,4	50,1
6	Pablo	33,31	59,6	52,1	46,4	48,3
7	Perun	34,31	56,6	57,5	45,4	49,5
8	Refleks	35,64	64,8	53,8	50,2	51,4
9	Huzar	37,11	60,7	-	48,9	-
10	Panteon	38,32	58,4	-	48,4	-

Tabela 7.6. Owies. Porażenie przez ważniejsze choroby w skali 9°. Lata zbioru 2019-2021.

Lp.	Odmiana	Mączniak		Septorioza liści	
		2021	2019-2021	2021	2019-2021
1		2	3	4	5
Worzec		9,0	8,7	9,0	8,7
1	Agent	9,0	8,8	9,0	8,7
2	Kozak	9,0	8,7	9,0	8,7
3	Rambo	9,0	-	9,0	-
4	Komfort	9,0	8,7	9,0	8,6
5	Figaro	9,0	8,6	9,0	8,6
6	Pablo	9,0	8,7	9,0	8,8
7	Perun	9,0	8,6	9,0	8,6
8	Refleks	9,0	8,7	9,0	8,7
9	Huzar	9,0	-	9,0	-
10	Panteon	9,0	-	9,0	-

- oceny w skali 9° (1° – ocena najniższa; 9° – ocena najlepsza)

Tabela 7.7. Owies. Ważniejsze właściwości rolniczo-użytkowe. Lata zbioru 2019-2021.

Lp.	Odmiana	Wyleganie w fazie dojrzałości mlecznej		Wyleganie przed zbiorem		Wysokość roślin (cm)		Masa 1000 ziaren (g)		Udział łuski (%)	
		2021	2019-2021	2021	2019-2021	2021	2019-2021	2021	2019-2021	2021	2019-2021
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Worzec		9,0	9,0	8,8	8,4	81	84	51,2	46,6	23,2	22,9
1	Agent	9,0	9,0	9,0	8,6	78	84	52,3	46,3	22,1	22,4
2	Kozak	9,0	9,0	8,7	8,5	83	90	49,8	45,3	24,7	24,7
3	Rambo	9,0	-	8,8	-	83	-	51,4	-	22,9	-
4	Komfort	9,0	9,0	8,9	8,3	81	82	45,7	41,3	26,5	25,3
5	Figaro	9,0	9,0	8,9	8,2	83	91	48,2	44,3	26,1	24,9
6	Pablo	9,0	9,0	8,8	8,7	82	89	56,8	49,1	25,4	23,5
7	Perun	9,0	9,0	9,0	8,2	76	88	46,4	42,8	24,4	24,2
8	Refleks	9,0	9,0	8,9	8,2	81	87	47,6	44,7	23,3	21,3
9	Huzar	9,0	-	9,0	-	85	-	55,3	-	26	-
10	Panteon	9,0	-	9,0	-	81	-	50,0	-	29	-

Charakterystyka odmian owsa zwyczajnego wpisanych do Krajowego rejestru w roku 2021

(Lista Opisowa Odmian Roślin Rolniczych 2021 COBORU mgr. inż. K. Drążkiewicz)

Gepard (d. STH 12318)

Odmiana żółtoziarnista, przeznaczona do uprawy na terenie całego kraju, z wyjątkiem wyżej położonych terenów górskich. Plon ziarna z łuską duży. Odporność na rdzę owsa, helmintosporiozę, septoriozę liści – średnia, na mączniaka prawdziwego – dość mała. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin wiechowania i dojrzewania średni. Udział łuski dość duży, masa 1000 ziaren duża do bardzo dużej, wyrównanie ziaren dobre, gęstość w stanie zsylnym średnia. Zawartość białka mała. Tolerancja na zakwaszenie przeciętna.

Wulkan (d. STH 11917)

Odmiana żółtoziarnista, przeznaczona do uprawy na terenie całego kraju, z wyjątkiem wyżej położonych terenów górskich. Plon ziarna z łuską dość duży. Odporność na mączniaka prawdziwego, rdzę owsa, helmintosporiozę, septoriozę liści – średnia. Rośliny średniej wysokości, o dość dużej odporności na wyleganie. Termin wiechowania i dojrzewania średni. Udział łuski dość mały, masa 1000 ziaren dość duża, wyrównanie ziaren dobre, gęstość w stanie zsylnym średnia. Zawartość białka mała. Tolerancja na zakwaszenie gleby przeciętna.